

Alimenty stanowią obligatoryjne świadczenia, co do zasady pieniężne, wypłacane regularnie, przeważnie w okresach miesięcznych, na rzecz osób niezdolnych do samodzielnego zapewnienia własnego utrzymania. Obowiązek alimentacyjny określają przepisy Kodeksu Rodzinnego i Opiekuńczego w tytule II, dziale III. Przepis art 128 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego stanowi, iż obowiązek dostarczania środków utrzymania, a w miarę potrzeby także środków wychowania (obowiązek alimentacyjny) obciąża krewnych w linii prostej oraz rodzeństwo. Obowiązek alimentacyjny obejmuje powinność dostarczenia środków utrzymania oraz, w miarę potrzeby, środków wychowania osobie uprawnionej.

Do powstania obowiązku alimentacyjnego nie jest konieczne istnienie wyroku sądu lub umowy zawartej między stronami. Rodzice lub w określonej sytuacji członkowie dalszej rodziny obowiązani są do alimentacji z mocy samego prawa. Spełnianie obowiązków alimentacyjnych może być konsekwencją zarówno dobrowolnego zachowania się osoby zobowiązanej, jak również być wynikiem skierowania powództwa o alimenty na drogę sądową. W orzecznictwie wskazuje się, że „uprawniony i zobowiązany do alimentacji mogą w szczególności ustalić rodzaj i zakres świadczenia w umowie zawartej na zasadach ogólnych, w ugodzie zawartej przed mediatorem (art. 445(2) w zw. z art. 183(15) k.p.c.) w toku posiedzenia pojednawczego (art. 184 k.p.c.) wreszcie w trybie procesowym przed sądem” - tak wyrok NSA z dnia 14 maja 2008 r. I OSK 1195/07, Lex Nr 470175. Przepisy kształtują cztery zasadnicze przesłanki powstania obowiązku alimentacyjnego. Należą do nich:

1. istnienie pomiędzy zobowiązanym do świadczeń a uprawnionym określonej więzi wskazanej przez przepisy kodeksu rodzinnego i opiekuńczego;
2. brak możliwości samodzielnego utrzymania się przez osobę uprawnioną;
3. możliwość spełnienia świadczenia przez zobowiązanego, co nie powinno prowadzić do nadmiernego dla niego uszczerbku;
4. zgodność roszczeń alimentacyjnych z zasadami współżycia społecznego (art. 144(1) k.r.o.).

Zgodnie z art. 133 § 1 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, rodzice obowiązani są do świadczeń alimentacyjnych względem dziecka, które nie jest jeszcze w stanie utrzymać się samodzielnie, chyba że dochody z majątku dziecka wystarczają na pokrycie kosztów jego utrzymania i wychowania. Obowiązek alimentacyjny zatem trwa niezależnie od osiągnięcia przez uprawnionego pełnoletności.